

INFORMACJA PRAWNA

stanowiąca **cd. komentarza**

do decyzji sądów okręgowych orzekających w naszych sprawach odwoławczych po uchwale Sądu Najwyższego -

Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z **16 września 2020 r.**

Po opublikowaniu przez nas w dniu 28 września 2020 r. [Informacji Prawnej dot. pierwszych dyspozycji procesowych sądów okręgowych orzekających w sprawach z naszych odwołań od decyzji Dyrektora ZER, będących realizacją wskazań zawartych w uchwale Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r.](#) (sugerujemy

powtórna lekturę jej treści!), odnotowaliśmy kolejne, będące praktyczną realizacją wskazań tej uchwały.

Na podstawie analizy znanych nam decyzji sądów, mających formę postanowień, zarządzeń lub wezwań, da się zauważyć (po stronie sędziów) brak jednolitości w interpretacji uchwały Sądu Najwyższego. Problem tkwi w odpowiedzi na pytanie: na kim spoczywa tzw. ciężar dowodu? Warto wyjaśnić, że ów ciężar dowodu to po prostu obowiązek udowodnienia swoich racji. W naszych sprawach będzie to pytanie: kto ma udowadniać, że odwołujący się nie naruszał praw i wolności obywatelskich przed 1990 r., a konkretnie, czy nie zwalczał opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, nie dopuszczał się łamania prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałcenia prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, na co wskazuje treść preambuły do tzw. ustawy lustracyjnej z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów.

Aby odpowiedzieć na tak postawione pytanie należy wyjaśnić, że postępowanie w sprawach z ubezpieczeń społecznych (a w takim uczestniczymy) jest postępowaniem cywilnym, w którym co do zasady obowiązują wszystkie reguły procesowe dotyczące rozkładu ciężaru dowodu oraz terminów do składania wszelkich wniosków dowodowych.

I tak, zgodnie z Kodeksem Cywilnym, ciężar udowodnienia danego faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne. Niemniej jednak, w postępowaniu takim kontroli sądowej podlega też sama decyzja organu rentowego, w naszym przypadku decyzja Dyrektora ZER. Wówczas rozkład ciężaru dowodów zależy od rodzaju takiej decyzji. Jeżeli jest to decyzja, w której organ (ZER) zmienia sytuację prawną ubezpieczonego (a tak się dzieje w naszych sprawach), to powinien wykazać uzasadniające ją przesłanki

faktyczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 5 października 2017 r.; III AUa 1404/16).

Jak wynika z powyższego sprawa ciężaru dowodu, a więc wskazania strony zobowiązanej do wykazania swoich racji, w naszych sprawach może być przez sądy widziana różnie. Są sędziowie, którzy uważają, że kwestia ciężaru dowodu nie została w uchwale Sądu Najwyższego dostatecznie wyjaśniona, stąd czekają na pisemnie jej uzasadnienie. Są też i tacy, którzy twierdzą, że uchwała SN zrobiła zamieszanie i teraz nie wiadomo, kto i co ma udowodnić. Naszym zdaniem, skoro już mamy w obrocie prawnym ww. uchwałę, to obowiązek ten spoczywa na Dyrektorze ZER - jako pozwanym. Niezależnie jednak od tego co uważamy, musimy stosować się do dyspozycji (postanowień i zarządzeń) sądu.

Na chwilę obecną sądy rozpoznające nasze sprawy odwoławcze z uwzględnieniem ww. uchwały SN zachowują się różnie. Są takie, które zobowiązują Dyrektora ZER do złożenia, w określonym terminie (najczęściej 14 lub 21 dni), wszelkich wniosków dowodowych na okoliczność służby odwołującego się na rzecz tzw. totalitarnego państwa oraz faktu dopuszczania się łamania przez niego praw człowieka. Inne zaś wzywają IPN do przedstawienia informacji źródłowych będących podstawą sporządzenia informacja o przebiegu służby odwołującego się oraz wskazujących na naruszenie przez skarżącego praw i wolności innych osób w czasie pełnionej służby. Są i takie sądy, które wzywają odwołujących się(!) do złożenia wszelkich wniosków dowodowych na okoliczność niespełniania kryteriów służby na rzecz tzw. totalitarnego państwa oraz niedopuszczania się łamania praw człowieka i wolności obywatelskich przed 1 sierpnia 1990 r. Jak widać praktyka jest różna.

O ile nie mamy żadnego wpływu na treść informacji przekazanych do sądu przez ZER i IPN, możemy wpływać na własną sytuację procesową poprzez odpowiedź na ewentualne wezwanie sądu do złożenia wniosków dowodowych (patrz: Inf. Prawna z 28.09.2020 r.!!!). W praktyce oznacza to, że w określonym czasie należy złożyć do sądu "Wniosek dowodowy", którego realizacja pomoże oddalić potencjalne zarzuty pozwanego wskazujące na domniemane naruszenie przez odwołującego się podstawowych praw i wolności człowieka, w tym na dopuszczenie się opisanych wyżej czynów określonych też w preambule przywołanej wyżej ustawy lustracyjnej z 18 października 2006 r.

Uwaga! Odnotowaliśmy przypadki, kiedy to sąd, obok wezwania do złożenia wniosków dowodowych, przesłał odwołującym się pisma procesowe pełnomocników ZER będące odpowiedzią na analogiczne wezwania sądu do złożenia przez organ dowodów na łamanie przez skarżących podstawowych praw i wolności człowieka. Dowodów takich oczywiście nie przedstawiono, ale niejako "zastępczo" w formie pism procesowych próbuje się uzasadnić

tezę o

słuszności decyzji obniżających nam świadczenia emerytalne. Ich treść jest w istocie powtórzeniem tego, co ZER przedstawił wcześniej w odpowiedziach na nasze odwołania. W tej sytuacji można byłoby rozważyć podjęcie polemiki z treścią takich pism procesowych. Można też przyjąć, że nasze stwierdzenie w "Piśmie procesowych z wnioskiem dowodowym" o podtrzymaniu w całości stanowiska przedstawionego w odwołaniu od decyzji Dyrektora ZER oraz w innych pismach procesowych polemikę tą zastępuje.

Formułując wniosek dowodowy należy pamiętać, że zgodnie z uchwałą SN z 26 września 2020 r. kryterium "służby na rzecz totalitarnego państwa", określone w art. 13b ust. 1 ustawy emerytalnej, powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Tak więc zasadnicze znaczenie będzie tu miał charakter i rodzaj wykonywanych przez nas czynności i zadań, z perspektywy naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka, a nie formalna przynależność do danej jednostki czy komórki organizacyjnej.

Mamy świadomość, że wezwani do złożenia wniosków dowodowych, możemy mieć problem z przedstawieniem (wskazaniem) dowodów, których żąda sąd. Skąd niby możemy je mieć. Niewielu z nas posiada tego rodzaju dowody (np. dokumenty), które mógłby przedstawić. W wielu zaś przypadkach, z powodów oczywistych, trudne też będzie (po trzydziestu i więcej latach) wskazanie świadków naszej służby. W tej sytuacji musimy szukać innych rozwiązań, które chociażby pośrednio dowiodą naszych racji. Proponujemy wzięcie pod uwagę złożenie "Wniosku dowodowego" możliwego do zrealizowania w większości naszych spraw, który odda chociażby ogólny charakter naszej służby i stworzy szanse wyjścia z tego impasu. Dla ułatwienia wniosek ten proponujemy w trzech wersjach:

1. Dla osób, które pełniły służbę przed i po 1990 r., dedykowany zarówno dla emerytów jak i rencistów policyjnych ([wzór tutaj](#));
2. Dla osób, które pełniły służbę wyłącznie przed 1990 r., dedykowany zarówno dla emerytów jak i rencistów policyjnych ([wzór tutaj](#));
3. Dla osób pobierających policyjne renty rodzinne po funkcjonariuszach, którzy pełnili służbę przed 1990 r. a także którzy pełnili służbę zarówno przed, jak i po 1990 r. ([wzór tutaj](#));

Wśród wnioskowanych dowodów może być wskazanie na określone dokumenty znajdujące się w aktach osobowych odwołującego się. Stąd też sugerujemy, aby ci, którzy tego jeszcze nie zrobili, jak najszybciej wystąpili do IPN z "Wnioskiem o wydanie kopii dokumentów osobowych dotyczących pracownika lub funkcjonariusza organu bezpieczeństwa państwa, składany na

podstawie art. 35c ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2018 r. poz. 2032, z późn. zm.)".¹

Załącznik do procedury nr 7. Specjalny formularz tego wniosku zamieszczony jest na stronie IPN pod adresem:
<https://ipn.gov.pl/pl/archiw/udostepnianie/rodzaje-realizowanych-w/27545,Wniosek-o-wydanie-kopii-dokumentow-osobowych-dotyczacych-pracownika-lub-funkcjon.html>

Rzecz bowiem w tym, aby wiedzieć wyprzedzająco jakiego rodzaju dokumenty i informacje zostały tam zgromadzone, do których będziemy się musieli odnieść w trakcie postępowania sądowego, a wcześniej odpowiednio je wykorzystać przy formułowaniu wniosku dowodowego. Namawiamy jednak odwołujących się do rozważnego korzystania z tego dowodu, szczególnie bez uprzedniego zapoznania się z zawartością tych akt.

To, co sugerujemy w zakresie treści "Pisma procesowego z wnioskiem dowodowym", oczywiście w niczym nie ogranicza inwencji własnej odwołujących się, wynikającej chociażby z indywidualnego charakteru każdej sprawy. Podpowiadamy jedynie możliwe rozwiązania wychodzące naprzeciw oczekiwaniom sądu, które jednak muszą uwzględniać własny interes prawny odwołującego się.

Komisja Prawna FSSM RP

-
1. [Pismo Jana Widackiego z 1990 r.](#)
 2. [Oświadczenie Andrzeja Milczanowskiego z 2017 r.](#)